

ÜSLUPBİLİM (STİLİSTİK) VE NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ŞİİRLERİ ÜZERİNDE STİLİSTİK BİR İNCELEME

KARABULUT, M. (2019). Üslupbilim (Stilistik) ve Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirleri Üzerinde
Stilistik Bir İnceleme. Ankara: Akçağ Yayınları, 453 sayfa.

ISBN: 978-605-342-463-5

Necla DAĞ¹

¹ Öğr. Gör. Dr., Aksaray Üniversitesi, Yabancılara Türkçe Öğretimi, Uygulama ve Araştırma Merkezi, necladag02@gmail.com

Eleştiri yöntemlerinin gelişmesiyle birlikte edebi metinler çeşitli açılardan değerlendirilmiştir. Tematik incelemelerin ağırlık kazanmasının yanı sıra metin ve yazar üzerine yapılan çalışmalarda kuramsal diğer inceleme yöntemlerine başvurulmuştur. Eserleri biçim ve içerik yönüyle ele alıp açıklayan incelemeler sanatçının dili kullanma yeteneği üzerinden birçok incelemenin yapılmasına imkân sağlamıştır. Üslupbilim veya stilistik inceleme yöntemi denilen bu incelemelerde edebi metni meydana getiren dil bilimsel öğelerin kullanılış şekilleri, amaçları ve farklılıkları üzerinde durulur. Yazılı veya sözlü anlatımlarda bireyin kendisine özgü dil kullanımı ortaya çıkar. Kullanılan sözcükler, bağlaçlar, cümleler arasındaki bağlam ilişkileri ve konuşma tarzı kişinin üslup olarak tanımlanır. Üslupbilim (deyişbilim) ise, dilbilim ilke ve yöntemlerinden faydalanmak suretiyle söyleyiş özelliklerinin incelenmesi, belli ölçütler çerçevesinde bu özelliklerin değerlendirilmesi ile uğraşan inceleme alanıdır.

Sanatçının deyiş tarzından yola çıkarak edebi metnin değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalar son dönemlerde ağırlık kazanmasına rağmen yapılan çalışmaların sayısı azdır. Üslupbilim alanındaki çalışmalara katkı sağlayacak çalışmalardan birine imza atan Prof. Dr. Mustafa Karabulut, Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin önemli isimlerinden Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerini üslupbilim ilkeleri ışığında incelemiştir. "Üslupbilim (Stilistik) ve Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirleri Üzerinde Stilistik Bir İnceleme" adlı çalışmada yazar; edebi eser ve edebi dil üzerine değerlendirmelerde bulunarak üslup incelemelerinde dikkat edilmesi gereken konulara değinmektedir. Üslupbilim hakkında ayrıntılı kuramsal bilgi verilerek incelemeye önce deyişbilim ile ilk defa ilgilenecekler için temel oluşturulmaktadır. Çalışmanın kuramsal alt yapısı deyişbilim alanında yabancı ve Türk araştırmacıların görüşleri doğrultusunda sağlamlaştırılmıştır. Üslupbilim incelemelerinde ana kaynak niteliğindeki hemen bütün çalışmaların dikkate alınmış olması sonraki bölümlerde Necip Fazıl ve üslupbilim açısından yapılan değerlendirmelerin niteliğini artırmaktadır.

Necip Fazıl Kısakürek'in sadece *Çile* şiir kitabındaki şiirleri üslupbilim (stilistik) açıdan incelenmiştir. Şairin çeşitli sebeplerden dolayı *Çile*'ye dâhil etmediği şiirleri çalışmanın dışında tutulmuştur. Necip Fazıl'ın şiire ve üsluba önem veren bir sanatçı oluşu şiirlerinde üslupbilim ile ilgili unsurları bilinçli bir şekilde tercih ettiğini gösterir. Şairin dile verdiği önem, şiirinde kullandığı özgün imgeler, ses örüntülerinden oluşturduğu ahenk ve anlam öğelerinden meydana getirdiği sosyolojik ve felsefi anlam katmanları Necip Fazıl'ın üslupbilim açısından zengin veri sağlayan şiirlerinin incelenmesinde etkili olmaktadır.

Kitap, önsöz, çalışmanın içeriği, yöntemi ve amacını açıklayan giriş, üç ana bölüm sonuç, kaynakça ve kişi isimleri dizini bölümlerinden oluşmaktadır. Yazar, kitabın önsözünde üslupbilim üzerine Batı ve Türk edebiyatında yapılan çalışmaların sınırlılığı konusuna değindikten sonra daha önce yapılan bazı çalışmalardan örnekler vermektedir. Üslupbilim konusunda bir çalışma hazırlama zeminin nasıl oluştuğu konusuna da değinen Karabulut, Necip Fazıl'ın şiirlerinin deyişbilim açısından önemine vurgu yapar. Giriş kısmında üslup ve üslupbilim ile ilgili tanımlamalar ve terimlere yer verilmektedir.

Birinci bölümde "bir edebi eserin değeri, sanatçısına metne, dönem, devir ve nesillere göre değişir" (s. 43) görüşü üzerinden eserdeki üslup özelliklerinin ortaya konulması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Üslubun

sanatçının psikolojisinden, yapısından izler taşıması nedeniyle dilsel ifadelerin bireysel ve psikolojik özelliklerine yoğunlaşılması gerektiği fikri bazı görüşleri beraberinde getirmektedir. Prof. Dr. Mustafa Karabulut; Leo Spitzer, Wellek-Warren, Sigmund Frued gibi araştırmacıların görüşlerinden örneklerle üslup ve psikoloji arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmaktadır. Araştırmacıların görüşleri doğrultusunda dilin sadece gramatikal yapısıyla değil, iletişim sırasında kazandığı özel, yan ve duygusal anlamlarla işlevsellik kazandığı vurgulanmaktadır.

Üslupbilim (Stilistik) Tarihçesi başlığı altında M.Ö. V. yüzyıldan günümüze kadar gelişim çeşitli eserler üzerinden verilmiştir. Batı dünyasında yapılan çalışmaların yanı sıra Doğu'da Belagat ile ilişkili kavramlar yoluyla alandaki açıklamalara yeni boyutlar kazandırılmaktadır.

İkinci bölümde Necip Fazıl Kısakürek'in hayatı, sanat anlayışı, eserleri hakkında ayrıntılı bilgiler verilmektedir. Üçüncü bölümde Necip Fazıl'ın şiirleri üslupbilim açısından incelenmiştir. İncelemeler yapılırken stilistik ile ilgili çalışmalar yapan araştırmacıların görüşleri ışığında değerlendirmeler yapılmıştır. Charles Bally, Leo Spitzer, Bloomfield gibi araştırmacıların üslup ile sanatçının psikolojik yönü arasındaki ilişkiye yönelik açıklamaları incelemelerin alt yapısını oluşturmuştur. Bertrand Russell, "Bir üslup yazarın samimi ve içten gelen hislerine tercüman olmadıkça yahut yazarın şahsiyetinin ifade kıymeti yoksa güzel sıfatına layık değildir" sözü referans alınarak sanatçı ile üslup arasındaki ilişki üzerinde derinlemesine durulmuştur. Necip Fazıl Kısakürek'in dili kullanmadaki mahareti ile kendine has imajlar ortaya koyduğu vurgulanmaktadır.

"Kısakürek, Türkçeyi bir müzik aletini kusursuz icra eden bir sanatçı gibi kullanır."

Şiirlerdeki söz varlığı belirlenirken sözcük dağarcığı, sözcüklerin kullanım tarzı, kullanılan isim, sıfat, zarf, zamir ve fiillerin sayıları ve oranları üzerinde durulmuştur. Necip Fazıl'ın şiirlerinde zengin bir kelime dünyası olduğu ortaya konulduktan sonra şairin en çok kullandığı sözcük türünün isimler olduğu vurgulanmaktadır. Özellikler "Allah, yol, iç, ses, göz, yer, su, baş, gece, zaman, insan, çile ruh" (s.149) vb. isimler kullandığı tespit edilmiştir. Fiiller başlığı altında ise şairin aksiyon ve dinamik gücünün yüksek olduğu şiirlerde daha fazla fiil kullandığına vurgu yapılmıştır. Kısakürek'in kullandığı sıfatları ustaca seçmesi üslubunun önemli yönünü oluşturmaktadır. Yazar, bunun nedenini Kısakürek'in birçok şiirde alışılmamış bağdaştırmalar kullanılmasına bağlar.

Sonuç kısmında Necip Fazıl'ın şiirlerinde şiir başlıkları ile içerik arasında uyumsuzluk olmadığı, isim ve isim soylu sözcükleri çokça kullandığı şiirlerinde muhteva, ahenk ve musiki birlikteliği oluşturduğu, fiillere geniş yer verdiği vurgulanır. Ayrıca Kısakürek'in sıfatlara çokça yer vererek şiirlerinde güçlü tasvirler yaptığı, Kısakürek'in şiirlerinin en önemli özelliklerinden birinin isim ve sıfat tamlamalarını olduğu belirtilir. .

Çalışma, eser ve şair üzerinde incelemeyi içerdiğinden Yeni Türk edebiyatı ve dil çalışmalarına katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir. Necip Fazıl'ın duygu ve kelime dünyasını ve edebi kişiliğini yansıtmaları bakımından kaynak eserlerden olacaktır. Şairin üslubunu, şiirde kullandığı tekniklere, kavramlara farklı yönelik önemli ayrıntılar içermektedir. Prof. Dr. Mustafa Karabulut'un çalışmayı incelerken kullandığı çalışma yöntemi, stilistik ile ilgili çalışmalara yol gösterecektir.

